

підприємств роздрібною торгівлі загалом повторювали ті ж тенденції, що й чинників загального впливу, значно скорочуючи можливості розвитку інвестиційного потенціалу підприємств роздрібною торгівлі з початком 2008 р. та певним поліпшенням ситуації у першому півріччі 2011 р.

У результаті дослідження внутрішніх чинників впливу на інвестиційний потенціал підприємств роздрібною торгівлі доведено, що вони формуються під дією зовнішніх. Як результат впливу фінансової кризи – збитковість роздрібною торгівлі протягом 2008 – 1 півріччя 2011 р., наслідком чого стало зниження інвестиційного потенціалу та збільшення ступеня зносу основних засобів. Відмова у період фінансової кризи великими підприємствами роздрібною торгівлі виконувати свої фінансові зобов'язання перед фінансовими інституціями знизило довіру потенційних інвесторів, зробило більш жорсткими умови отримання кредитів, що негативно відбилося на можливості зростання інвестиційного потенціалу підприємств галузі.

Наведена сукупність факторів вносить різноспрямований вплив на складові інвестиційного потенціалу підприємств торгівлі, що необхідно враховувати під час його формування та реалізації основоположної стратегії розвитку вітчизняного ритейлу.

Література

1. Ващенко Н.В. Теоретичні основи формування потенціалу підприємства / Н.В. Ващенко, М.В. Михайленко // Торговля і ринок України: темат. зб. наук. праць. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. – Вип. 31, Т. 2. – С. 31-36.
2. Гришко В.А. Місце та роль інвестиційно-інноваційного складника в загальному економічному потенціалі підприємства / В.А. Гришко // Науковий вісник НЛТУ України, 2010. – Вип. 20(6). – С. 185-191.
3. Жувагіна І.О. Концептуальна модель оцінки інвестиційного потенціалу підприємств роздрібною торгівлі / І.О. Жувагіна // Схід, 2011. – С. 24-30.
4. Краснокутська Н.С. Процесний підхід до формування потенціалу торговельних підприємств / Н.С. Краснокутська // Вісник ДонНУЕТ. – Донецьк, 2009. – №4. – С. 117-124.
5. Ємельянов О.Ю. Інформаційне забезпечення аналізу інвестиційного потенціалу галузей економіки / О.Ю. Ємельянов // Вісник НУ «Львівська політехніка». – Львів: Національний університет «Львівська політехніка». – 2003. – С. 66-72.
6. Новоселова З.К. Формирование и устойчивое наполнение инвестиционного потенциала предприятий (на примере строительно-коммунальных структур): дисс. канд. экон. наук: 08.00.05 / З.К. Новоселова. – Новосибирск, 2002. – 193 с.
7. Тумусов Ф.С. Стратегия формирования и реализации инвестиционного потенциала региона : монография / Ф.С. Тумусов – М.: РАГС, 1995. – 270 с.
8. Цурелин А.В. Формирование и реализация инвестиционного потенциала предпринимательства в сфере производства : автореф. дис... канд. экон. наук: 08.00.05 / Российская академия государственной службы при Президенте Российской Федерации / А.В. Цурелин – М. : 2007. – 21 с.
9. Черная М.В. Влияние внешней среды на развитие инвестиционного потенциала торговых предприятий / М.В. Черная, Л.И. Безгинова, И.О. Жувагіна // Региональное развитие в инновационных условиях. – Санкт-Петербург, Россия : ИНЖСКОН. – 320 с.
10. Belli Pedro, Anderson Jock R., Barnum Howard N. Economic Analysis of Investment Operations: Analytical Tools and Practical Applications / World Bank Institute. – Washington, D.C. : World Bank, 2001. – 264 p.
11. Thompson A.A., Strickland A.J. Crafting and Implementing Strategy: Text and Readings. – Boston: Irwin, 1995. – 640p.

Рецензент д.е.н., професор М.В. Чорна

631.162

*Скрипник Г.О., к.е.н., доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності, темпи їх розвитку значною мірою визначаються рівнем управління фінансовими ресурсами. Тому одним із найважливіших напрямків фінансової політики цих підприємств на сучасному етапі є формування стратегії формування фінансових ресурсів, яка повинна бути спрямована на забезпечення зростання прибутку, мінімізацію фінансових ризиків, забезпечення необхідної ліквідності. Вирішення цих питань у період розвитку ринкових відносин є однією із важливих умов діяльності аграрних

підприємств, досягнення стійкого і збалансованого їх розвитку. Ефективне управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств дасть змогу оптимізувати їх фінансове забезпечення, захистити від впливу негативних чинників зовнішнього середовища, підвищити рентабельність, запобігти банкрутству тощо.

Важливі положення щодо управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств містяться в наукових працях вітчизняних науковців: І.О. Бланка, М.Д. Білика, О.Є. Гудзь, В.В. Ковальова, М.Я. Коробова, В.М. Опаріна, А.М. Поддєрьогіна, Є.Г. Рясних, І.В. Сало, П.А. Стецюка та інших.

Фінансові ресурси підприємств – це частина коштів у формі доходів та зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань і здійснення витрат щодо забезпечення розширеного відтворення. Таке визначення дається у багатьох вітчизняних підручниках. В умовах же ринкової економіки фінансисти частіше оперують поняттям «капітал», що є для фінансистів підприємств реальним об'єктом, на який можна постійно впливати з метою отримання нових доходів, тобто він є об'єктивним фактором виробництва.

За визначенням Коробова М.Я., фінансові ресурси підприємства – це грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, сукупного суспільного продукту, національного доходу і використовуються в цілях підприємства. Фінансові ресурси підприємства також характеризуються як грошові нагромадження і доходи, які утворюються в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту і концентруються у відповідних фондах для забезпечення розширеного відтворення і задоволення інших суспільних потреб [3].

За визначенням Сало І.В., фінансові ресурси підприємства – це грошові засоби, які знаходяться в його постійному або частковому розпорядженні для забезпечення умов безперервної діяльності, а також достатніх доходів і накопичень [6].

На думку Опаріна В.М., під фінансовими ресурсами слід розуміти грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств. Таким чином, до фінансових ресурсів належать усі грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується в поза фондovій формі [4].

Так, Гудзь О.Є. стверджує, що фінансові ресурси – це певний рухомий запас, а зміна запасу, яка зумовлена рухом фінансових ресурсів, породжує існування фінансового потоку [1].

Фінансові ресурси – це сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства. Вони характеризують фінансовий потенціал, тобто можливості підприємства у проведенні витрат з метою отримання доходу. Фінансові ресурси поряд з трудовими і матеріальними ресурсами є важливою складовою ресурсної забезпеченості підприємств [7].

В свою чергу, Є.Г. Рясних визначає фінансові ресурси як грошові засоби, які знаходяться в розпорядженні підприємства. Вони можуть бути спрямовані на розвиток виробництва, утримання об'єктів невиробничої сфери, створення резервів. Та частина фінансових ресурсів, яка спрямовується на розвиток виробничого комерційного процесу, являє собою капітал в його грошовій формі [5].

Спільним для визначення фінансових ресурсів є те, що науковці розглядають фінансові ресурси як грошові кошти, але окремо від процесу їх розподілення. На мою думку, важливим є саме визначення суті фінансових ресурсів, яке охоплювало б господарські процеси в сукупності фінансово-економічних зв'язків в розрізі видів діяльності суб'єктів господарювання. Приведенні вище визначення свідчать про різні підходи до поняття «фінансові ресурси», однак всі вони схожі в одному, що розглядають фінансові ресурси як «фонди грошових засобів», не вивчаючи при цьому їх склад та структуру.

Мета дослідження – є обґрунтування пропозицій і розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу управління фінансовими ресурсами, спрямованих на підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств як передумови стабілізації й подальшого їх розвитку.

Раціональна організація фінансової діяльності на сільгоспідприємствах в умовах складних економічних перетворень є важливим фактором стабілізаційних процесів у сільському господарстві країни. Успішна діяльність підприємства в умовах ринкової економіки і конкурентного середовища не можлива без використання сучасних інструментів управління фінансово-господарською діяльністю. Комплексний підхід до управління фінансовими ресурсами дозволяє досягти високого ступеня фінансової керованості підприємства, необхідної в умовах ринкової конкуренції, підтримати ініціативну ринкову орієнтацію і забезпечити керівників та фахівців усім необхідним для ухвалення вивірених, інформаційно підкріплених рішень. Фінансовий стан та фінансові результати підприємства перш за все визначаються структурою капіталу і ефективністю його використання.

Розглянемо стан капіталу ПА «Грант» Житомирської області (табл. 1).

Таблиця 1

Наявність складу та структури фінансових ресурсів на ПА «Грант» Житомирської обл., 2012 р.

Склад капіталу	На початок звітнього періоду		На кінець звітнього періоду		Зміна за звітний період (+,-)	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
Загальний капітал	2103,1	100	3169,6	100	1066,5	50,7
в тому числі:						
1. Основний капітал	903,6	43,0	848,6	26,8	-55	-6,1
2. Оборотний капітал	632,7	30,0	1668,1	52,6	1035,4	163,6
з нього:						
- матеріальні оборотні запаси	570,4	27,1	943,4	29,8	373,0	65,4
- грошові засоби	2,7	0,1	398,9	12,6	396,2	146,7
- дебіторська заборгованість	59,6	2,8	325,8	10,2	266,2	106,4

Дані табл. 1 свідчать, що загальна сума капіталу підприємства збільшилась на 50,7% за рахунок збільшення оборотного капіталу (163,6%). Розподіл засобів між основним і оборотним капіталом на початок року склав 43% і 30 % відповідно. На кінець звітнього періоду співвідношення змінилося – відповідно 26,8% і 52,6%.

Наступним етапом виступає є аналіз ефективності структури капіталу (табл. 2).

Таблиця 2

Показники ефективності структури капіталу на ПА «Грант» Житомирської обл., 2010- 2012 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2012 до 2010 (+,-)
	2010	2011	2012	
Величина власних оборотних коштів	1404,0	1567,6	2548,4	1144,4
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,75	0,74	0,79	0,04
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,25	0,26	0,21	- 0,04
Рентабельність основного капіталу, %	0,16	0,11	0,46	0,30
Рентабельність власного капіталу, %	0,10	0,09	0,28	0,18
Період окупності власного капіталу, дні	13,0	10,9	3,6	- 9,4
Рентабельність усього капіталу підприємства, %	0,06	0,05	0,17	0,11
Рентабельність перманентного капіталу, %	0,09	0,08	0,22	0,13
Оборотність власного капіталу, дні	0,92	1,06	0,91	- 0,01

*Джерело: фінансова звітність ПА «Грант» Житомирської обл.

Аналізуючи табл. 2 зазначимо, що власні оборотні кошти підприємства за аналізований період збільшились майже в 2 рази на 1144,4 тис. грн. Коефіцієнт концентрації власного капіталу зріс до 0,79 і вказує на те, що підприємство стабільне і незалежне від зовнішніх кредиторів. Відповідно коефіцієнт концентрації залученого капіталу зменшився до 0,21.

Рентабельність основного капіталу зросла на 0,3%, відповідно власного – на 0,08%. Період окупності капіталу зменшився на 9,4 дні, що є позитивною тенденцією.

Оптимізація структури капіталу є однією з найважливіших задач, які вирішуються в процесі управління фінансовими ресурсами підприємства.

Вона являє собою таке співвідношення власних і позикових коштів, при якому забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності і фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість.

Процес оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства здійснюється за наступним алгоритмом:

1. Аналіз фінансових ресурсів підприємства.
2. Визначення загальної потреби в даних ресурсах.
3. Оптимізація структури фінансових ресурсів за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності.
4. Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків.
5. Оптимізація структури фінансових ресурсів за критерієм мінімізації вартості капіталу.
6. Формування показника цільової структури капіталу [2].

Проведемо оптимізацію структури капіталу підприємства за критерієм рівня фінансової рентабельності. Для розрахунків використаємо механізм фінансового левериджу (табл. 3).

Розрахунки показали, що власний капітал буде рентабельним при коефіцієнті фінансового левериджу 0,08 – це буде оптимальне співвідношення між позиковим і власним капіталом.

Таблиця 3

Розрахунок оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності ПА «Грант» Житомирської обл.

Показники	Варіанти розрахунку		
	2010	2011	2012
1. Сума власного капіталу, тис. грн.	1334,5	1485,8	2058,0
2. Можлива сума позикового капіталу, тис. грн.	168,0	205,4	183,1
3. Загальна сума капіталу, тис. грн.	1502,5	1691,2	2241,1
4. Коефіцієнт фінансового лі вереджу	0,13	0,14	0,08
5. Коефіцієнт валової рентабельності активів, %	0,07	0,05	0,22
6. Ставка відсотку за кредит без ризику, %	17	17	17
7. Премія за ризик, %	-	0,5	1,0
8. Ставка відсотку за кредит з урахуванням ризику, %	17,0	17,5	18,1
9. Сума валового прибутку без відсотку за кредит	166,1	180,0	374,0
10. Сума сплачених відсотків за кредит	35,9	33,1	28,6
11. Сума валового прибутку з урахуванням відсотків за кредит	130,2	146,9	345,4
12. Ставка податку на прибуток	0,23	0,21	0,25
13. Сума податку на прибуток	29,9	30,8	86,3
14. Сума чистого прибутку, що залишається у розпорядження підприємства	100,3	116,1	259,1
15. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу, %	7,5	7,8	12,6

*Джерело: фінансова звітність ПА «Грант» Житомирської обл.

Оптимізація структури фінансових ресурсів за критерієм мінімізації вартості капіталу базується на попередній оцінці вартості власного і позикового капіталу при різних умовах його залучення та здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу (табл. 4).

Таблиця 4

Розрахунок оптимізації структури фінансових ресурсів за критерієм мінімізації вартості капіталу ПА «Грант» Житомирської обл.

Показники	Варіанти розрахунку		
	2010	2011	2012
1. Загальна потреба в капіталі, тис. грн.	1580,0	1700,2	2150,4
2. Варіанти структури капіталу, %			
а) власний (акціонерний)	25	30	40
б) позиковий кредит	75	70	60
3. Рівень передбачуваних дивідендних виплат, %	7,0	7,2	7,5
4. Рівень ставки відсотку за кредит з урахуванням премії за ризик, %	16,0	15,5	15,0
5. Ставка податку на прибуток, %	0,25	0,23	0,21
6. Податковий коректор	0,7	0,7	0,7
7. Рівень ставки відсотку за кредит з урахуванням податкового коректору, %	15,3	14,8	14,3
8. Вартість складових частин капіталу, %			
а) власної частини капіталу	1,75	2,16	3,00
б) позикової частини капіталу	11,47	10,36	8,58
9. Середньозважена вартість капіталу, %	13,22	12,52	11,58

*Джерело: фінансова звітність ПА «Грант» Житомирської обл.

Як видно з проведених розрахунків, мінімальна середньозважена вартість капіталу досягається при співвідношенні власного і позикового капіталу 40/60. така структура капіталу дозволить максимізувати реальну ринкову вартість підприємства (при решті незмінних умов).

Формування показника цільової структури капіталу є заключним етапом його оптимізації. Граничні межі максимально рентабельної і мінімально ризикованої структури капіталу дозволить визначити поле вибору конкретних його значень на плановий період. В процесі такого вибору враховуються вищезгадані

фактори, що характеризують індивідуальні особливості діяльності ПА «Грант».

Для забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві має існувати механізм оцінки їх потреб формування, розподілу і використання. Такий механізм являє собою взаємопов'язану сукупність процесів, прийомів і підходів, яка впливає на прийняття рішень щодо формування і ефективного використання фінансових ресурсів з метою досягнення кінцевих результатів, стійкого фінансового стану ефективної діяльності та прибутковості.

В свою чергу, Стецюк П.А. при управлінні фінансовими ресурсами, пропонує вирішення таких завдань:

- визначення можливих джерел фінансових ресурсів та їх реальної вартості;
- побудову системи інформаційного моніторингу за станом ресурсів та безперервного контролю нормативу показників;
- налагодження управлінського обліку основної та інвестиційної діяльності;
- розробку правил, регламентів та процедур використання фінансових ресурсів, а також системи матеріального стимулювання їх ефективного використання [8].

Ефективність фінансового управління сільськогосподарських підприємств залежить від оперативного, раціонального та цілеспрямованого вибору відповідних управлінських рішень для посилення стимулюючих та уникнення стримуючих заходів.

Управління фінансовими ресурсами не повинно бути стихійним, підпорядкованим короткостроковим задачам. Воно повинно бути заснованим на розробленій довгостроковій фінансовій політиці, в якій розставлено цілі й пріоритети для кожного рівня управління та етапу розвитку сільськогосподарського виробництва. Удосконалення системи управління необхідно проводити на основі принципів і методів системи контролінгу, яка включає взаємопов'язані між собою підсистеми фінансового і управлінського обліку, планування аналізу і контролю й дозволяє з одного боку планувати діяльність та оцінювати якість рішень і планів, які приймаються, а з іншого боку - здійснювати ефективний моніторинг фінансово-економічної діяльності.

Література

1. Гудзь О.Є. Проблеми управління фінансовими потоками в сільськогосподарських підприємствах / О.Є. Гудзь // *Економіка и управление*. – 2007. – № 2. – С.107-113.
2. Киш Л.М. Аналіз механізму управління фінансовими ресурсами / Л.М. Киш, О.В. Біла // *Стан та передумови стійкого розвитку аграрного сектору в умовах трансформаційних процесів у світовій економіці*. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – С. 55-59.
3. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. / М.Я. Коробов. – К.: Т-во «Знання». - 2000. – 378 с.
4. Опарін В.М. Фінанси: навч. посіб. / В.М. Опарін – К.: КНЕУ, 1999. – 164 с.
5. Рясних Є.Г. Курс лекцій і практикум з курсу «Фінансового менеджменту» / Є.Г. Рясних – Хмельницький: ТУП, 1998. – 412 с.
6. Сало І.В. Фінансово-кредитна система України та перспективи її розвитку / І.В. Сало. - К.: Наукова думка, 1995. - 178 с.
7. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Р.А. Слав'юк – Київ: ЦУЛ, 2002. – 460с.
8. Стецюк П.А. Концептуальні основи формування системи управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств / П.А. Стецюк // *Фінанси і кредит*. – 2008. - №1. – С.11-19.

Рецензент д.е.н., професор В.К. Савчук

338:45:658.8:621.3

*Сумець О.М., к.т.н., доцент,
Харківський національний технічний університет
сільськогосподарства імені Петра Василенка*

АЛГОРИТМ ВИЗНАЧЕННЯ МАКСИМАЛЬНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ НА ЗДІЙСНЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна концепція формування загальної стратегії підприємства враховує вплив логістики на результати функціонування останнього за умов, що склалися на ринку. Іншими словами, менеджмент підприємств при формуванні чи коригуванні загальної стратегії розглядає логістичну діяльність як окрему і досить вартісну функцію, що має досить значний вплив на формування бюджету на майбутні періоди.